

Zinātnes Vestnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

Nr. 2 (65)

1994. gada janvāris

Latvijas Zinātnes padomē

13. janvārī Latvijas Zinātnes padomes sēdi apmeklēja četri Dānijas Zinātnes padomes locekļi: J. Andersens, J. Villadsens, S. Egelunda un O. Norgards. Viņi pavēstīja par to, ka Dānijas valdība piešķirusi 1 miljonu kronu Latvijas jauno zinātnieku atbalstīšanai. Tie varētu būt apmēram 20 granti visās zinātņu nozarēs. Par projektu pieteikumu iesniegšanas kārtību un termiņiem ziņosim vēlāk.

T. Millers teica, ka «mūsu aģentūras Saeimā strādā un nepārtraukti tiek saņemtas ziņas par to, kā rit budžeta apspriešana. Tobrīd budžeta projektā zinātnei jau bija ierakstīti 5,5 miljoni latu, taču komisija turpināja cīnīties par 6,4 miljoniem.

Ekspertu komisijās izvērtēti zinātnisko projektu pieteikumi un finansējums (procentos), kāds tiek piešķirts rekomendējamajiem projektiem. Šie lielumi svārstās no 0,09% (viens grants 4. ķīmijas zin. nozarē) līdz 20% 13. nozarē — ekonomiskajās zin. un juridiskajās zin. 4. nozarē maksimālais grants ir 62 reizes lielāks par minimālo, 10. nozarē (vēsture) — 61, 11. nozarē (valodniecība, literatūrzinātne, folkloristika, mākslas zin.) — 30, 12. nozarē (filozofija, socioloģija, psiholoģija, pedagoģija) — 26 utt. Zinātnes padome balsojot apstiprināja jaunus grantus.

Nākamais tika izskatīts **jautājums par jauno promocijas un habilitācijas padomju veidošanu**. Pagājušajā gadā Latvijā darbojās 85 aizstāvēšanas padomes. Šobrīd no zinātniskajām iestādēm un augstskolām saņemti pieteikumi uz 87 promocijas un habilitācijas padomēm. Rīgas Aviācijas universitāte vēlas palielināt padomju skaitu no 2 uz 6, divas vairāk sev vēlētos Latvijas Medicīnas akadēmija, pa vienai — Daugavpils Pedagoģiskā universitāte un Latvijas Sporta akadēmija. Savukārt 8 iestādes piekritušas agrāko padomju skaitu samazināt. Tā, piemēram, fizikas ekspertu komisija ierosina agrāko 8 padomju vietā izveidot 3 spēcīgas padomes. Medicīnas komisija no 7 rekomendē

atstāt 6, filozofijas — no 3—2, tāpat par samazināšanu domājuši arī biologi un filologi. Pārtrauc darboties padomes pie «Agras» un «Silavas», ieslēdzoties LLU.

Vislabāk pieteikumus sagatavojusi Latvijas Universitāte, arī LLU. RTU nav ņēmusi vērā Zinātnes padomes rekomendāciju iespēju robežās censties samazināt padomju skaitu un pieprasa sev 20.

I. Kalviņš: — Cik padomju Latvijā bija stagnācijas laikos?

V. Tamužs: — Ap 20.

I. Kalviņš: — Interesanti gan. Zinātnieku skaits kopš tiem laikiem ir trīs reizes samazinājies, bet padomju skaits piecas reizes pieaudzis.

V. Tamužs: — Skaita samazināšana nav pašmērķis. Galvenais kritērijs ir līmenis. Arī aizstāvēto disertāciju skaits nav rādītājs. Pagājušajā gadā fiesību zinātnēs nav bijusi neviena habilitācija un promocija, bet tāpēc taču nevais ciet padomi. Un otrādi — ja par rādītāju pieņems aizstāvēto disertāciju skaitu, tad padomes būs ieinteresētas meklēt disertantus pa malu malām, vienalga, kādus.

Konstatējot, ka «sekmīgi sagraujot Zinātņu akadēmijas sistēmu, mēs esam sekmīgi sagrauši arī aspirantūru», tika izteikts priekšlikums atjaunot doktorantūru.

Pēc diskusijas par to, vai apstiprināt tās padomes, kas ir vienīgās, vai tikai pēc visu cāļu saskaitīšanas. t. i. pēc kopējā padomju skaita izlemšanas, tomēr tika apstiprināta (vienbalsīgi!) matemātikas habilitācijas un promocijas padome pie LU, kura ir ne tikai savā nozarē vienīgā, bet arī pēc vecā kvantitatīvā principa strādājusi ļoti labi — pagājušajā gadā notikušas 103 nostrifikācijas, trīs promocijas un trīs habilitācijas. Tai tad arī pagaidām ir vienīgai tiesības darbu turpināt.

Klātesošajiem paziņoja, ka tuvākajā laikā tiks izveidota LZP šķīrējtiesa.

Z. K.

— iekļautas ANO Riodežaneiro 1992. gada Vides un Attīstības konferences deklarācijā,

— kā arī iekļautas Helsinku Konferences (Helcom) Baltijas jūras vides aizsardzības rīcības programmā.

Anketas un papildus informāciju var saņemt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Vides problēmu analīžu centrā pie Lailas Kūles: tālr. 225323; Rīgā, Smilšu ielā 1/3, 51. kabinetā.

Projektu pieteikumi jāsaņem līdz 1994. gada 1. martam.

FINANSIĀLAS IESPĒJAS VIDES PROJEKTU VEIKŠANAI

Eiropas Kopienas Vides politikas īstenošanas programma «Life» («Dzīve») piedāvā finansiālas iespējas vides projektu veikšanai arī Baltijas jūras piekrastes valstīm. Projektus var iesniegt jebkura juridiska vai privāta persona. Projekta tēmai jāatbilst «Life» programmas prioritātēm 1994. gadam, t. i. kuras

— atbalsta nacionālos vai reģionālos vides aizsardzības plānus,

Latvijas Zinātņu akadēmijas senāts

1994. gada 18. janvāra sēdē izskatīja jautājumu par Latvijas Zinātņu akadēmijas objektu privatizācijas stratēģiju. Tika nolemts veidot un realizēt mērķtiecīgu politiku, lai neatkarīgi no īpašuma formas saglabātu Latvijas zinātnei noderīgos objektus un iekārtas un gūtu papildus ienākumus zinātniskajai darbībai.

Senāts ierosināja pilnsapulces nobalsošanai LZA Statūtu labojumus, to starpā priekšlikumu par LZA korespondētājlocekļu ievēlēšanu turpmāk nevis uz pieciem gadiem, bet trim.

LZA prezidents J. Lielpēteris sniedza informāciju par LZA prezidiju, bet akadēmika sekretāra vietnieks J. Ekmāns — par LZA valdes darbību aizvadītajā gadā. Plašāku informāciju paredzēts ievietot LZA Gada grāmatā.

LZA viceprezidents J. Stradiņš referēja par Latvijas Zinātņu akadēmijas apbalvojumu nodibināšanas un piešķiršanas kārtību. Par augstāko LZA apbalvojumu Latvijas un ārvalstu zinātniekiem par izciliem nopelniem zinātnē noteikta «Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielā medaļa», kuru piešķirs ik gadu vienam Latvijas un vienam ārvalstu zinātniekam. Latvijas vai ārvalstu zinātniekiem vai ar zinātnisko darbu saistītiem darbiniekiem par nopelniem ilggadējā darbā Latvijas zinātnes labā piešķirs Latvijas Zinātņu akadēmijas Atzinības rakstu. Lai veicinātu jauno zinātnieku darbību, augstskolu studentiem tiks piešķirtas īpašas naudas prēmijas. Par izcilēm pētījumiem atsevišķās zinātņu nozarēs pagaidām ir iedibinātas vai atjaunotas septiņas LZA balvas: Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļā — F. Candra, Ķīmijas un

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMIJAS GADA PILNSAPULCE

1994. gada 18. februārī

(LZA sēžu zālē, Rīgā, Turgeņeva ielā 19, 2. stāvā)

DIENASKĀRTĪBA

Plkst. 10.00

* LZA — problēmas un risinājumi

LZA prezidents J. LIELPĒTERIS

* LZA darbība atskaites periodā

Ist. loc. A. SILIŅŠ

* Par LZA Statūtu grozījumiem

Ist. loc. J. EKMANIS

* Diskusija

* LZA prezidenta vēlēšanas

Pārtraukums

* LZA amatpersonu, Senāta un

Uzraudzības padomes vēlēšanas

* Informācija par LZA balvām

Ist. loc. M. LĪDAKA

* Ekspertu komisijas izveidošana

jauno LZA locekļu vēlēšanām

Plkst. 17.00

Pieņemšana sakarā ar LZA

gada pilnsapulci

Latvijas Zinātņu akadēmijas

prezidijs

LATVIJAS ZINĀTŅIEKU SAVIENĪBĀ

LZA valde š. g. 12. janvārī apsprieda Zaļās partijas aicinājumu iesaistīties Zaļās loģikas konferences organizēšanā. Konference paredzēta 19. un 20. III Latviešu biedrībā. Principā atbalstot šo priekšlikumu, valdes locekļi izteica vēlēšanos kādā no turpmākajām sēdēm noklausīties Zaļo partijas informāciju par paredzamo darba kārtību, jo uzņemties organizatora atbildību var tikai tādā gadījumā, ja ir iespējams nodrošināt konferences augstu zinātnisko līmeni.

J. R. Kalniņš informēja par pārrunām ar Latviešu biedrības vadītāju P. Pētersonu, kurš ļoti labprāt redzētu zinātniekus ne tikai biedrības telpās rīkotajās konferencēs, bet arī kā pastāvīgu nama apmeklētājus. Tas varētu būt pirmās sākums sava veida zinātnieku klubam, vietai, uz kurieni var aizvest savu ārzemju kolēģi, nebaudoties, ka tiks iztukšots zinātnieka plānais mačiņš. Kopš Turgeņeva ielas augstceltni okupējušas firmas un bankas, radot tur savu «auru», Latviešu biedrība būtu patīkama vieta, kur satikties un pie kafijas tases patērzēt arī kādreizējiem akadēmijas kolēģiem, kuri izklīduši pa augstskolām vai citām iestādēm.

Protams, kā jau katrā klubā, būs nepieciešamas ieejas kartes. Tāpat, vismaz iesākumā, ZS valdes dāmām nāksies pa reizei pildīt namamātes pienākumus.

Par pārrunu turpmāko gaitu informēsim.

bioloģijas zinātņu nodaļā — G. Vanaga, P. Stradiņa, P. Lejiņa un H. Skujas, bet Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļā J. Endzelīna un K. Baloža balva. Tiek izsludināti arī dokumentu iesniegšanas termiņi LZA prezidijā četrām balvām 1994. gada pirmajā pusē līdz š. g. 18. aprīlim. Tās ir: K. Baloža balva tautsaimniecībā, Fr. Candra balva fizikālā tehniskajā, P. Stradiņa balva medicīnā un H. Skujas balva bioloģijas zinātnē. Dažām balvām naudu to fondos jau ir pārskaitējušas ārzemju latviešu organizācijas vai privātpersonas, līdzekļus apsolījis arī Ministru kabinets. Š. g. otrajā pusgadā paredzētas izsludināt J. Endzelīna, G. Vanaga un P. Lejiņa balvas. Balvu apmērs tiks precizēts.

LZA senāts apstiprināja Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodaļas lēmumu par Goda doktora nosaukuma piešķiršanu Ķīmijā (Dr. honoris causae chem.) latviešu trimdas zinātniekam — elektroķīmiķim un kultūras darbiniekam Tāivaldim Bērziņam.

